

פְּנֵת הַרְמַב"ם הַבְּהִיר הרב אהרן טולידאנו
ראש מכון טולידאנו להפצת התורה במושגי הדור,
חבר לשכת הרבנות ורב קהילה באפרת

ה. מְצוּה לֹא לְהֶאֱמִין בְּאֵלֵה אֱלֹא בְּה' לְבַדּוֹ (לא תעשה)
ו. מְצוּת הָאֱמוּנָה בְּיַחְוֹד ה' (עשה)

מקור המצוה

ה: 'לא יהיה לך אֱלֹהִים אַחֲרַיִם עַל פְּנֵי. לֹא תַעֲשֶׂה לְךָ פֶסֶל וְכָל תְּבַמֹּנָה' (יתרו, שמות כ, ג-ד).

ו: 'שָׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד' (ואתחנן, דברים ו, ד).

מטעמי המצוה ותאורה

א. כל 'ישות א-להית' אחרת מבלעדי ה' הינה עבודה זרה. נצטוונו שלא להאמין באף 'ישות א-להית', ולא לעבוד אותה ולא להתפלל אליה ולא לקבל אותה עלינו בתור א-לוה, מלבד ה' יתברך לבדו.

ב. העיקרון הראשון של המציאות כולה הוא מציאותו של הבורא יתברך. הנזק בתפישה האלילית הוא הנזק הגדול ביותר שיכול להיות, הואיל ומדובר בשקר ובטעות בעיקרון הראשון של המציאות, כלומר באקסיומה שעליה מבוססת כל המערכת החשיבתית. טעות באקסיומה זו, גוררת טעויות בכל הרמות (עפ"י מורה נבוכים להרמב"ם ח"א פרק לו). האלילות היא גורם מרכזי בסבל האנושי.

ג. האלילות היא הפקדת הגורל האנושי בידי כוחות הטבע. מלכי הגויים המשתחווים לשמש, כאשר כתריהם על ראשיהם (על פי בבלי ע"ז ד:), מכפיפים את האנושות כולה לשלטון הטבע. הם מנתקים את הקשר שיש בין הטבע לבוראו.

ד. הרמב"ם כותב שאין הקב"ה כועס בכל המקרא אלא בגלל עבודה זרה, כי היא משדרת שכביכול משהו אינו תחת רשותו של הבורא (מורה נבוכים ח"א, ל"ו).

ה. לדעת רבינו בחיי (חובות הלבבות, סוף שער היחוד) לא סרה ע"ז מן העולם, כי היא מתגלמת בנתינת כבוד לגדולים עד כדי האלהתם או ע"י רדיפת התאוות. החנופה והתאוה הן גם כן סוג של עבודה זרה. יש לתרגם את כל ענייני ע"ז הנמצאים בתורה משפת עבודת אלילים לשפת רדיפת החומר והכבוד, כדי לישמם לתקופתנו.

ו. רגש ההערצה והיראה לנשגב ולנעלה, טבוע בתוך תוכו של האדם, והאדם חייב לתת לו ביטוי כלשהו בהתנהגותו. כל הנותן פורקן לרגש זה כלפי בני אדם: מלכים, נשיאים, אלילי אמנות וכו', הרי שהוא מקדיש לא-להים רק חלק מרגשו זה, בזמן שהיה צריך להשתדל להגיע אל נקודה כזאת שבה כל הערצתו ויראתו תהיינה לה'. הוא משתף איפוא יצורים ליוצר בהערצתו, וזוהי עבודה זרה.

ז. גם ההתמסרות לרגש התאווה הינה ע"ז. רגש התאווה צריך להיות מוקדש לתאווה לעבוד את ה' ולהכיר אותו. ניתן לומר כי העבודה זרה קיימת גם בזמננו (על הני"ל ראה בספריו של הרב פרופ' שלמה טולידאנו שליט"א "דיבור ומחשבה" על מורה נבוכים להרמב"ם ח"א, לו; ח"ג ח; וכן על חובות הלבבות).

ח. כל האידאולוגיות של היום שמוציאות את האדם מרשותו של הקב"ה, הן גם כן עבודה זרה. חכמינו אמרו: לא יהיה בך אל זר, זה היצר הרע (בבלי שבת קה:).

מהלכות המצוה ומנהגיה

א. מצוות 'חוד ה' היא אחת מהמצוות שהאדם חייב בהן בהתמדה - שלא יפסק חיובן מעליו לעולם, ואפילו רגע קטן (חינוך, מצוה תיז).

ב. ה' הוא אלהי העולם, אדון כל המציאות כולה ומנהיג אותה. והוא אינו גוף ולא דמות הגוף.

אחדות הבורא לא ניתנת להשוואה עם שום אחדות בעולם, והוא אינו שום דבר מוחשי, ומציאותו ויכולותיו הינן אינסופיות (הרמב"ם הל' יסודי התורה א, ה-יא).

ג. נשאלת השאלה: מהי משמעות כל ביטויי ההגשמה המופיעים בתורה, כגון 'וַתַּחַת רַגְלָיו' (משפטים, שמות כד, ט), 'כְּתָבִים בְּאֶצְבַּע אֱלֹהִים' (כי תשא, שמות לא, יח), 'יְד ה' (וארא, שמות ט, ג), 'עֵינֵי ה' (עקב, דברים יא, יב), 'רַע בְּאֵזְנֵי ה' (בהעלתך, במדבר יא, א)?

התשובה היא: **דיברה תורה כלשון בני אדם** (בבלי ברכות לא). התורה השתמשה במושגים מוחשיים המוכרים לאדם כדי לבטא את הנהגת ה' בעולם, אך אין דעת האדם יכולה להשיג את מהותו האמיתית של הבורא (הרמב"ם הל' יסודי התורה א, ט). "כך אמרו חכמים (מסכת דרך ארץ, פרק ב, הלכה ל): אין למעלה לא

ישיבה ולא עמידה ולא עורף ולא עיפוי (פירוש עיפוי לפי הערוך השלם: לא פירוד ולא חיבור) - (הרמב"ם הל' יסודי התורה א, יא).

ד. בהתאם לכל האמור, הרי שכל ביטויי ההגשמה שנאמרו בתורה ובנביאים **כולם משל ומליצה**, כגון: 'יושב בַּשָּׁמַיִם יִשְׁתַּק, אֲדָנָי יְלֹעַג לְמוֹ' (תהלים ב, ד); 'כַּעֲסוּנִי בְּהַבְלִיחֵם' (האזינו, דברים לב, כא); 'כַּאֲשֶׁר שָׁשׂ ה' עֲלֵיכֶם' (כי תבוא, דברים כח, סג) (הרמב"ם הל' יסודי התורה א, יב).

מכון טולידאנו | טל. 0524-767-363 | machon-toledano.co.il